

Servicedocument funderend onderwijs coronavirus covid-19

VERSIE 23 januari 2021

I. Inleiding

Het coronavirus covid-19 heeft grote impact op het funderend onderwijs. Scholen, leraren, leerlingen en ouders gaan met veel flexibiliteit en vindingrijkheid om met de situatie. Wij vinden het belangrijk om schoolbesturen en scholen daarbij te ondersteunen, door voortdurend een overzicht te geven van de laatste informatie. De huidige situatie leidt tot vragen rondom corona. In dit document geven we antwoord op deze vragen, gebaseerd op de bestaande wet- en regelgeving, inclusief de coronamaatregelen vanuit het kabinet en de RIVM-richtlijnen. Het is de bedoeling dat de scholen zich houden aan de richtlijnen in dit document. Echter, zoals ook al eerder gecommuniceerd, niemand is tot het onmogelijke gehouden.

AOb, AVS, CNV Onderwijs, FvOv, PO-Raad en VO-raad hebben protocollen opgesteld die een belangrijke rol vervullen om op een heldere wijze duiding en een praktische handreiking te geven aan de richtlijnen die gelden. Gezamenlijk wordt daarnaast regelmatig bezien of de maatregelen, aanwijzingen en tips geactualiseerd moeten worden. Het ministerie van OCW bundelt de laatste stand van zaken van de landelijke maatregelen voor het funderend onderwijs in dit servicedocument. *Het is nadrukkelijk geen vervanging maar een aanvulling op de diverse protocollen en richtlijnen* (p. 25 bevat het actuele overzicht aan protocollen). In het servicedocument wordt dan ook waar nodig naar diverse protocollen verwezen.

Het document is in zijn geheel gebaseerd op de situatie zoals die geldt per 23 januari 2021. Mochten ontwikkelingen rondom de coronapandemie aanleiding geven tot aanpassingen, dan zullen die doorgevoerd worden in een nieuwe versie van het servicedocument. Het document kan rekenen op steun van de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, Sectorraad Praktijkonderwijs, Laks, AOb, CNV Onderwijs, FvOv, Lesco, AVS, Ouders & onderwijs en van de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie).

Uitgangspunten

- Alle scholen in het funderend onderwijs geven in het schooljaar 2020 – 2021 onderwijs, zoveel mogelijk fysiek op school met inachtneming van de RIVM-richtlijnen. Met ingang van 16 december 2020 geven scholen onderwijs op afstand, waarbij uitzonderingen gelden voor specifieke leerlingen en groepen van leerlingen.
- De schoolbesturen zijn, zoals altijd, verantwoordelijk voor de continuïteit en kwaliteit van het onderwijs en de wijze van organiseren. Scholen nemen - onder leiding van de schoolleider en met betrekken van de medezeggenschapsraad - zelf het voortouw om op de voor hen best passende manier invulling te geven aan het onderwijs binnen de geldende voorwaarden en kunnen zich verantwoorden over de keuzes die zij maken.
- Scholen werken samen met de kinderopvang (indien van toepassing), zeker als deze samen in een gebouw zitten.
- Dit document biedt daarvoor ruimte en biedt steun aan schoolbesturen en scholen om zich goed en (zoveel mogelijk) tijdig voor te bereiden op de ontwikkelingen die spelen, zodat het onderwijs zoveel mogelijk op een reguliere wijze doorgaat.
- Het ministerie van OCW en de sector volgen de ontwikkelingen rond het coronavirus, geven zo goed mogelijk helderheid, bieden besturen en scholen ruimte en sturen bij waar nodig.

- Het funderend onderwijs heeft een belangrijke functie in de toerusting van leerlingen. Daarbij zijn drie doeldomeinen te onderscheiden: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. Het is belangrijk om leerlingen ook in deze corona-tijd een brede basis mee te geven, waarbij de drie doeldomeinen in balans zijn. Leerlingen hebben deze brede basis nodig om zich goed te ontwikkelen en met voldoende bagage door te stromen.

Inhoudsopgave

I.	Inleiding	1
	Uitgangspunten	1
	Inhoudsopgave	2
II.	Veiligheid en gezondheid.....	4
	Lockdown met ingang van 16 december 2020	4
	<i>Leerlingen van minimaal één ouder met een cruciaal beroep (noodopvang)</i>	4
	<i>Leerlingen in een kwetsbare positie.....</i>	4
	<i>Leerlingen in een examenjaar.....</i>	5
	<i>Leerlingen in het voorexamenjaar, inclusief vwo 4</i>	6
	<i>Praktijkgerichte lessen in het vmbo, vso en pro in alle leerjaren</i>	6
	<i>Alsnog geen fysiek onderwijs.....</i>	6
	Op en rondom school	6
	<i>Algemene richtlijnen RIVM en protocollen</i>	7
	<i>Belang naleving protocollen.....</i>	7
	<i>Welke activiteiten kunnen wel/niet op school plaatsvinden</i>	7
	<i>Hygiëne.....</i>	8
	<i>Anderhalve meter afstand tussen leerlingen in het vo.....</i>	8
	<i>Ventilatie en luchten</i>	8
	<i>Lichamelijke opvoeding en bewegingsonderwijs.....</i>	9
	<i>Wettelijke verplichting om mondneusmaskers te gebruiken in het voortgezet (speciaal) onderwijs.....</i>	10
	<i>Wat moet de school regelen voor mondneusmaskers?</i>	10
	Bij klachten/besmettingen	10
	<i>Quarantaine.....</i>	10
	<i>Testbeleid</i>	11
	<i>Sneltesten</i>	11
	<i>Tijdelijke prioriteit voor onderwijspersoneel bij coronatesten</i>	11
	<i>Vaccineren</i>	11
	<i>Wat te doen bij besmettingen/wat doet GGD.....</i>	12
	<i>Wanneer schoolsluiting.....</i>	13
	Andere maatregelen door de school	13
III.	Continuïteit en kwaliteit onderwijs.....	14
	Algemeen	14
	<i>Afstandsonderwijs.....</i>	14
	<i>Middelen voor afstandsonderwijs</i>	15
	<i>Onderwijstijd.....</i>	16

<i>Organisatorische uitdagingen</i>	16
<i>Verzuim en leerplicht</i>	17
<i>De rol van de school bij het in beeld krijgen van leerlingen en de situatie waarin ze zich bevinden.</i>	18
Specifieke situaties	19
<i>LVS-toets in het primair onderwijs</i>	19
<i>De eindtoets in het primair onderwijs (bao en s(b)o) en het schooladvies</i>	19
<i>Van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs</i>	20
<i>Eindexamen in het voortgezet onderwijs (inclusief vavo en staatsexamen)</i>	21
<i>Maatregelen examens algemeen</i>	21
<i>Maatregel centraal schriftelijk en praktisch examen (CSPE) wordt schoolexamen</i>	21
<i>Aanpassen Programma van toetsing en afsluiting (PTA)</i>	22
<i>Verruiming afdame- en aanlevertermijnen</i>	22
<i>Praktijkgericht onderwijs in het vmbo, pro en vso</i>	22
<i>Stages in praktijkonderwijs, voortgezet speciaal onderwijs en vmbo</i>	23
<i>Vavo</i>	24
IV. Relevante informatie	25
Algemeen	25
Primair onderwijs.....	25
Voortgezet onderwijs	25
Praktijkonderwijs en vmbo.....	25
Middelbaar beroepsonderwijs (MBO)	25
(voortgezet) speciaal onderwijs	25
Inspectie van het Onderwijs.....	25
Overig.....	25

II. Veiligheid en gezondheid

Lockdown met ingang van 16 december 2020

- Scholen in het funderend onderwijs geven onderwijs op afstand, in ieder geval tot en met 7 februari 2021.
- Uitzonderingen gelden voor de volgende groepen en gevallen:
 - leerlingen in het primair onderwijs met minimaal één ouder met een cruciaal beroep komen in aanmerking voor noodopvang op school en kinderopvang;
 - leerlingen in kwetsbare posities, waarbij de school (waar nodig samen met de gemeente) bepaalt om welke individuele leerlingen het gaat;
 - alle onderwijsactiviteiten voor leerlingen in een examenjaar in het voortgezet onderwijs;
 - het afnemen van schoolexamens voor leerlingen in het voorexamenjaar, inclusief vwo 4;
 - praktijkgerichte lessen in het vmbo, vso en pro in alle leerjaren.
- Hierna volgt een toelichting op de genoemde uitzonderingen.

Leerlingen van minimaal één ouder met een cruciaal beroep (noodopvang)

- Voor kinderen op de basisschool van wie minimaal één ouder een cruciaal beroep heeft, is noodopvang op school en op de BSO beschikbaar. Dit geldt niet voor leerlingen in het voortgezet onderwijs.
- Van belang is dat de cruciale werkzaamheden zoveel mogelijk door kunnen gaan. De lijst met cruciale beroepen staat [hier](#). In deze lijst zijn ook leraren en personeel op onderwijsinstellingen opgenomen.
- Het uitgangspunt is dat kinderen in de bestaande structuren worden opgevangen. Binnen de reguliere schooltijden zijn de scholen verantwoordelijk voor de noodopvang. Binnen de reguliere contracturen met de BSO zijn de kinderopvangorganisaties verantwoordelijk voor de noodopvang. Hierbij houden scholen en kinderopvangorganisaties rekening met eventuele noodzakelijke gespreide tijden om kinderen te brengen en halen. Dit is om het verspreidingsrisico onder ouders en verzorgers zoveel mogelijk te beperken.
- De school is verantwoordelijk voor een goede aansluiting op de BSO en maakt hierover afspraken met de BSO-locaties.
- De leerling werkt vanuit de noodopvang op school op dezelfde manier als de leerling thuis. Werken op school hoeft niet onder begeleiding van een bevoegde docent. De leerling stelt eventuele vragen in principe online aan de eigen docent. De begeleiding in de klas bestaat uit het verzorgen van een rustige werkomgeving en kan verzorgd worden door onderwijspersoneel (docenten, onderwijsassistenten, conciërges etc.), maar ook door mensen van buiten de school (bijvoorbeeld via de coronabanen). Ook kunnen scholen in een samenwerkingsverband met andere scholen een aanvraag indienen voor de subsidieregeling 'extra hulp voor de klas'. Zie voor extra informatie: www.dus-i.nl/subsidies
- Kinderopvangorganisaties hebben aangeboden om scholen waar nodig en waar mogelijk te ondersteunen bij de noodopvang. De PO-Raad heeft daarom met de Brancheorganisatie Kinderopvang en de Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang gewerkt aan een [Handreiking samenwerking kinderopvang en onderwijs in noodopvang](#). De handreiking is afgestemd met de VNG en het ministeries van OCW en SZW. In de handreiking wordt een aantal uitgangspunten geformuleerd voor de samenwerking.
- In de vakantieperiode zijn de scholen gesloten, en biedt de BSO noodopvang aan voor hun reguliere klanten en gedurende de gebruikelijke openingstijden die zij hanteert tijdens de vakantieperiode. Dit geldt ook voor studiedagen die aan het begin van het schooljaar zijn vastgesteld met instemming van de medezeggenschapsraad (MR).

Leerlingen in een kwetsbare positie

- Scholen en kinderopvangorganisaties moeten in noodopvang voorzien voor kinderen in een kwetsbare positie.

- De school en de kinderopvangorganisatie bepalen, waar nodig samen met de gemeente, welke kinderen zich in een kwetsbare positie bevinden. Hierbij wordt uitgegaan van de positie van de individuele leerling/het individuele kind. Dus een volledige klas aanmerken als kwetsbare groep, omdat ze bijvoorbeeld in groep 8 zitten, is niet de bedoeling.
- De leerlingen waar het om gaat, zijn meestal al bekend bij de scholen en de gemeenten. Zij zorgen er gezamenlijk voor dat leerlingen in een kwetsbare positie op school terecht kunnen. Gemeenten kunnen hierbij in overleg gaan met jeugdhulpaanbieders, Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en Gecertificeerde Instellingen.
- Het kabinet drukt scholen op het hart om bij het bepalen welke leerlingen kwetsbaar zijn, bijzondere aandacht te hebben voor leerlingen in het sbo en nieuwkomers. Het speciaal onderwijs kan volledig open zijn, omdat een aanzienlijk deel van de leerlingen zich in een kwetsbare positie zal bevinden. Deze afweging is en blijft aan de school, maar het kabinet onderstreept het belang hiervan. Voor het voortgezet speciaal onderwijs (vso) en het praktijkonderwijs (pro) geldt dat de leerlingen grotendeels praktijkgericht onderwijs volgen en/of zich in een kwetsbare positie bevinden. In de praktijk betekent dit dat fysiek onderwijs hier de norm blijft. Scholen mogen hier een eigen afweging in blijven maken.
- Maar ook een deel van de leerlingen in het regulier onderwijs, die gebruik maken van – extra - ondersteuning en begeleiding vanuit passend onderwijs, kunnen mogelijk als kwetsbaar worden aangemerkt. Scholen en gemeenten wordt gevraagd in ieder geval aandacht te hebben voor leerlingen:
 - Met een chronische ziekte en/of handicap.
 - Met psychiatrische problematiek.
 - Met een ontwikkelingsachterstand.
 - Die afhankelijk zijn van de opvang in instellingen.
 - Die in een kwetsbare of mogelijk onveilige (pleeg)gezinssituatie zitten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan kinderen die recent bij Veilig Thuis zijn gemeld, KOPP/KOV kinderen voor zover dat bekend is, of thuiswonende kinderen met een kinderschermingsmaatregel.
 - Die vanwege de sociale/culturele/economische kwetsbaarheid van hun gezin extra aandacht behoeven, bijvoorbeeld leerlingen van ouders met armoede of financiële problemen, jonge mantelzorgers of kinderen uit erg kleinbehuisde/grote gezinnen.
 - Met grote achterstanden of een groot risico op achterstanden, waaronder bijvoorbeeld kleuters met een VE indicatie, kinderen die thuis onvoldoende ondersteuning krijgen of geen digitale voorzieningen hebben.
 - Die bij de eerdere scholensluiting buiten beeld raakten of een grote achterstand hebben opgelopen.
- Scholen die leerlingen in een kwetsbare positie opvangen, spannen zich tot het uiterste in om continuïteit van fysiek onderwijs te bieden aan deze leerlingen.
- Scholen met nieuwkomersklassen of internationale schakelklassen bepalen samen met de gemeente welke leerlingen zich in een kwetsbare positie bevinden voor wie het nodig is om fysiek onderwijs te organiseren. Zij hebben ook de mogelijkheid om ervoor te kiezen om alle leerlingen in de nieuwkomersklassen of internationale schakelklassen fysiek onderwijs te geven, als al deze leerlingen als kwetsbaar worden gezien. Deze mogelijkheid geldt voor:
 - Basisscholen, die verbonden zijn aan een asielzoekerscentrum;
 - Basisscholen, die 3 of meer nieuwkomersklassen hebben;
 - Internationale schakelklassen in het voortgezet onderwijs.
- Scholen bij residentiële instellingen blijven in principe open. Het gaat hierbij om scholen verbonden aan open en gesloten jeugdzorginstellingen en justitiële jeugdinrichtingen. Juist voor deze jongeren is het belangrijk om structuur te hebben binnen hun integrale dagprogramma. Zij vallen daarom onder de uitzondering 'leerlingen in een kwetsbare positie'.

Leerlingen in een examenjaar

- Alle onderwijsactiviteiten voor leerlingen in een examenjaar vinden zoveel mogelijk plaats op school. Het is van belang dat leerlingen in het examenjaar fysiek onderwijs krijgen om zich goed voor te bereiden op de examens. Scholen maken zelf de afweging op welke manier dit mogelijk is en iedereen tegelijkertijd anderhalve meter afstand kan houden, bijvoorbeeld door spreiding over het schoolgebouw.

- Vavo-leerlingen zijn examenleerlingen en volgen, ook met de verscherpte maatregelen, fysiek onderwijs op de instelling.
- Scholen wordt gevraagd een maximale inspanning te leveren om eindexamenleerlingen (ook vavo) fysiek op school les te geven, maar zijn uiteraard niet aan het onmogelijke gehouden.

Leerlingen in het voorexamenjaar, inclusief vwo 4

- Ook voor leerlingen in het voorexamenjaar, inclusief vwo 4, geldt dat scholen het uiterste doen om schoolexamens fysiek op school af te nemen.
- Scholen kunnen er voor kiezen om de schoolexamens in een andere vorm af te nemen (bijvoorbeeld digitaal) of te verplaatsen naar een later moment in het jaar. Het is belangrijk om leerlingen zo tijdig mogelijk te informeren over eventuele wijzigingen van het PTA en/of het examenreglement als gevolg van de maatregel om anderhalve meter afstand te houden.

Praktijkgerichte lessen in het vmbo, vso en pro in alle leerjaren

- Praktijkgerichte lessen in het vmbo, vso en pro voor alle leerjaren vinden fysiek op school plaats.
- De praktijkgerichte lessen lenen zich niet voor afstandsonderwijs. Tijdens de scholensluiting in het voorjaar van 2020 is het onderwijs in deze vakken nagenoeg volledig stilgevallen. Om te voorkomen dat leerlingen nog grotere achterstanden oplopen, worden deze vakken fysiek aangeboden.
- Onder praktijkgerichte lessen vallen beroepsgerichte programma's, profielmodules en beroepsgerichte keuzevakken in het vmbo en de praktijkvakken in het vso en pro. Overige lessen, zoals gymlessen en CKV-lessen vallen niet onder praktijkgerichte lessen.
 - Voor vmbo gaat het om de beroepsgerichte programma's, profielmodules en beroepsgerichte keuzevakken, zoals Producteren, Installeren en Energie (PIE) of Circulair en Duurzaam Bouwen.
 - Voor praktijkonderwijs gaat het om de praktijklessen, zoals koken, schoonmaken of groen.
 - Voor vso gaat het om de praktijklessen, zoals koken en/of schoonmaken, en de beroepsgerichte programma's en keuzevakken.

Stages

- Verschillende branches zijn als gevolg van de maatregelen volledig of bijna volledig gesloten. Hier is het waarschijnlijk niet mogelijk om een stage te volgen.
- Als een leerling stage loopt bij een organisatie dat tijdens de verscherpte maatregelen nog wel open is, kan de stage voortgezet worden.
- De organisatie en de leerling moeten zich vanzelfsprekend wel houden aan de aangescherpte algemene maatregelen en eventuele specifieke maatregelen die gelden voor de sector.

Alsnog geen fysiek onderwijs

- Vanzelfsprekend blijft het mogelijk om een school tijdelijk volledig te sluiten in de volgende gevallen:
 - indien organisatorisch geen andere mogelijkheid bestaat, doordat teveel onderwijspersoneelsleden ziek zijn of in quarantaine moeten, en geen vervanging beschikbaar is;
 - nadat de GGD een advies heeft uitgebracht over besmettingen op de school en de beperking van het verspreidingsrisico en dit advies het best opgevolgd kan worden via afstandsonderwijs.
- Zie hiervoor ook de tekst onder het kopje '*Wanneer schoolsluiting*'.

Op en rondom school

- Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor de veiligheid op de scholen, de implementatie van de overheidsmaatregelen en het implementeren van de maatregelen op de eigen locaties. Bovendien is een bestuur verantwoordelijk voor de veiligheid van personeel op basis van de ARBO-wetgeving. Op de naleving van de verschillende wettelijke kaders op scholen zien de inspectie en de Inspectie SZW toe.
- Scholen zorgen voor goede afstemming met en waar nodig instemming van de medezeggenschapsraad (MR) van de school. Er is wettelijk vastgelegd waarover de MR om

advies of instemming moet worden gevraagd. De MR heeft in ieder geval instemmingsrecht als het gaat om aanpassing van werktijden, taakbelasting van personeel en veiligheid en gezondheid in de school en adviesrecht met betrekking tot schoolvakanties. In het algemeen geldt: neem de MR zo veel mogelijk mee in de gemaakte afwegingen.

Algemene richtlijnen RIVM en protocollen

- Het RIVM heeft richtlijnen opgesteld waar ook scholen zich aan moeten houden om de verspreiding van het virus tegen te gaan. De protocollen van de sectoren vormen een vertaling van de RIVM-richtlijnen naar de specifieke schoolsituatie en zijn in principe voldoende om het risico op verspreiding van het virus te minimaliseren. Er zijn afspraken gemaakt over de rol van de school in geval van besmettingen.
- De besluiten van het kabinet en de algemene RIVM-richtlijnen zijn leidend en daar kan niet van worden afgeweken.
- Op hoofdlijnen geldt op dit moment:
 - In het reguliere basisonderwijs en speciaal (basis) hoeven leerlingen geen 1,5 meter afstand te houden van elkaar en van leraren en ander onderwijspersoneel.
 - Op middelbare scholen, het vso en vavo geldt dat leerlingen 1,5 meter afstand moeten houden van elkaar en van het personeel.
 - Volwassenen in het funderend onderwijs moeten onderling ook de afstand van 1,5 meter bewaren.
- Het RIVM heeft aangegeven dat er nog veel winst te behalen valt in het naleven van de al bestaande maatregelen. Ook het OMT adviseert om alle mogelijkheden aan te grijpen om de geldende maatregelen stipt opvolging te laten krijgen.
- OCW laat gedragsonderzoek uitvoeren over de naleving van coronamaatregelen op scholen. De resultaten van dit onderzoek komen binnenkort beschikbaar op Lesopstand.nl.

Belang naleving protocollen

- In de protocollen van AOb, AVS, CNV Onderwijs, FvOv, PO-Raad en VO-raad wordt ingegaan op praktische aspecten rondom veiligheid en hygiëne.
- Voor een veilige openstelling van scholen is het van groot belang dat scholen (po, vo, so en vso) de protocollen naleven en handhaven en men elkaar erop kan aanspreken als dat niet gebeurt.
- Deze protocollen worden voortdurend aangepast aan de landelijke maatregelen.
- De richtlijnen van het RIVM en de daarop gebaseerde, door de sociale partners opgestelde, protocollen berusten op de zorgplicht die voortkomt uit de (sector-)wetgeving en de ARBO-wetgeving. Op basis van die wetten heeft het schoolbestuur als bevoegd gezag van een school verplichtingen, waaronder het inventariseren van risico's. In de [Arbocatalogus voor het voortgezet onderwijs](#) is een corona-norm opgenomen, gebaseerd op de protocollen. Wat in Arbocatalogi is opgenomen heeft de status van een beleidsregel onder de Arbeidsomstandighedenwet en het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Welke activiteiten kunnen wel/niet op school plaatsvinden

- Het uitgangspunt van OCW en de inspectie is dat leerlingen die naar school kunnen gaan, op school het onderwijs volgen. Het onderwijs is daarbij georganiseerd met inachtneming van de geldende richtlijnen van het RIVM. Op school kunnen leerlingen sociale contacten met hun leraren en medeleerlingen aangaan en onderhouden. Voor het leerproces en voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen is dit van belang.
- Bepaalde onderwijsactiviteiten, zoals maatschappelijke en beroeps oriënterende stages, lob-activiteiten en leerwerkplekken vinden (deels) buiten het schoolgebouw plaats en vallen ook volledig onder de wettelijke criteria voor onderwijstijd in het voortgezet onderwijs. Datzelfde geldt voor de regionale samenwerking met het beroepsonderwijs. Ook voor 'hybride' vormen van onderwijs (pro, vmbo, vso), die deels op school en deels in een bedrijf of instelling worden gevolgd, geldt dat deze voor een (vaak substantieel) deel buiten de school worden (en dus mógen worden) gevolgd. Deze onderdelen van het onderwijsprogramma kunnen worden georganiseerd en gevolgd, uiteraard met inachtneming van de geldende RIVM-voorschriften voor de desbetreffende locatie.

- Scholen zorgen ervoor dat op school alleen onderwijs, (onderwijsondersteunende) zorg en opvang van kinderen plaatsvindt. Activiteiten zoals teamvergaderingen, studiedagen, open dagen, proefflessen voor groep 8 leerlingen, vieringen of ouderavonden vinden op afstand plaats, dus niet op school.

Hygiëne

- Al het onderwijspersoneel, leerlingen (voor basisschoolleerlingen geldt een specifieke situatie, die hierna wordt toegelicht) en andere aanwezigen in of bij de school moeten volledig klachtenvrij zijn en anders thuisblijven. In sommige situaties blijven zij ook thuis bij klachten van huisgenoten, zie ook de tekst onder het kopje 'Quarantaine'.
- Voor leerlingen van de basisschool geldt dat zij bij een neusverkoudheid gewoon naar school mogen. Ook in het geval van chronische verkoudheidsklachten, astma of hooikoorts kan een leerling naar school.
- Zie voor de precieze hygiënevoorschriften de protocollen van de sectorraden.

Anderhalve meter afstand tussen leerlingen in het vo

- De school zorgt er voor dat vo-leerlingen die fysiek onderwijs krijgen, 1,5 meter afstand tot elkaar houden.
- Voor praktijkgerichte lessen in het vmbo en pro en voor lessen in het vso geldt dat ingewikkelde situaties kunnen bestaan ten aanzien van afstand houden. Hier wordt zoveel als mogelijk afstand gehouden.
- Leerlingen die praktijklessen volgen en docenten die dit onderwijs verzorgen hoeven deze regel niet te volgen als het goed onderwijs in de weg staat. Voor (alternatieve) veiligheidsmaatregelen kan de school ervoor kiezen om aan te sluiten bij de regels die gelden voor het werkveld. Die zijn bijvoorbeeld vastgelegd in de brancheprotocollen. De algemene voorzorgsmaatregelen, zoals regelmatig handen wassen, blijven belangrijk.
- We vragen scholen om zich tot het uiterste in te spannen om binnen deze geldende randvoorwaarden leerlingen zoveel mogelijk fysiek onderwijs te geven.
- Dit kan op scholen tot organisatorische uitdagingen leiden, waarbij scholen zelf het beste in staat zijn hoe zij binnen hun eigen context fysiek onderwijs kunnen geven binnen de geldende maatregelen. Van scholen wordt niet het onmogelijke gevraagd.
- Leerlingen in het reguliere basisonderwijs en het speciaal (basis)onderwijs en kinderen op de BSO hoeven geen afstand te houden van elkaar. De besmettingscijfers in deze leeftijdsgroep zijn minder hoog, en de besmettelijkheid is lager. Het OMT heeft in zijn advies van 11 januari 2021 deze groepen daarom uitgezonderd van het advies om de 1,5 meter (of best haalbare) afstand maatregel in te voeren.

Ventilatie en luchten

- Overdracht van het covid-19 virus vindt vooral plaats via bijvoorbeeld hoesten en niezen, waarbij grote druppels worden verspreid. In algemene zin kan ventileren en luchten helpen om luchtweginfecties te beperken. Het is echter onbekend in welke mate ventilatie helpt om de verspreiding van covid-19 daadwerkelijk tegen te gaan. Het RIVM adviseert in ieder geval de bestaande regelgeving en richtlijnen op het gebied van ventilatie en luchten te volgen. Dat geldt ook voor scholen. Bovendien leren leerlingen het beste in een prettige omgeving met gezonde lucht.
- Ventileren vindt plaats door ramen op een kier te zetten, door het openzetten van roosters of door mechanische ventilatiesystemen. Het wijd openzetten van ramen en deuren zorgt voor een snelle verversing van de binnenlucht; dit is luchten. Luchten wordt aangeraden als er verder niemand aanwezig is in de ruimte, bijvoorbeeld na de les of tijdens de pauze.
- Scholen dienen - voor zover dat nog niet gedaan is - hun ventilatiesysteem te controleren op de daarvoor geldende eisen. Meer informatie hierover staat op weeropschool.nl/ventilatie.
- Wanneer uit de controle van het ventilatiesysteem blijkt dat dit niet voldoet, kan de school contact opnemen met de lokale GGD. De GGD kan adviseren over maatregelen. De gemeente kan ook ondersteunen.
- De GGD'en zullen scholen niet adviseren om te sluiten wegens ventilatieproblemen.
- Op 1 oktober 2020 heeft het Landelijk Coördinatieteam Ventilatie op Scholen (LCVS) zijn [rapportage](#) uitgebracht met een 'foto' van de staat van schoolgebouwen in Nederland. Uit deze

foto blijkt dat een deel van de schoolgebouwen niet voldoet aan de normen uit het Bouwbesluit en aanvullende richtlijnen. Hierom is het nodig dat scholen maatregelen op de korte en langere termijn nemen, zoals minister Slob heeft aangegeven in zijn [reactie](#) op de rapportage.

- Scholen kunnen direct starten met het nemen van maatregelen om acute problemen op te lossen:
 - Het RIVM adviseert om de bestaande regelgeving en richtlijnen op het gebied van ventilatie en luchten te volgen, namelijk het Bouwbesluit en Arbowetgeving.
 - Daarnaast [adviseert](#) het RIVM om regelmatig te luchten als er geen mensen in de ruimte aanwezig zijn en sterke luchtstromen van persoon naar persoon te voorkomen. Het is wenselijk dat de ventilatievoorzieningen in schoolgebouwen zo goed mogelijk worden benut.
 - Op [lesopafstand.nl/ventilatie](#) zijn handreikingen en een informatieblad beschikbaar, zodat maatregelen op de korte termijn kunnen worden genomen om de ventilatie op scholen te verbeteren of op orde te houden.
 - Het schoolbestuur informeert onderwijspersoneel en ouders over de staat van de ventilatie in de gebouwen. Dit betekent dat de school ofwel meldt dat de gebouwen voldoen aan de eisen, ofwel welk plan er ligt om ervoor te zorgen dat de gebouwen voldoen aan de eisen. De sectorraden hebben hiertoe voorbeeldbrieven beschikbaar gesteld.
- [Het kabinet stelt in totaal € 360 miljoen beschikbaar](#) voor scholen en gemeenten om de ventilatie van schoolgebouwen te verbeteren, in de vorm van cofinanciering, met een rijksbijdrage van 30%:
 - Een eerste € 100 miljoen is per 1 januari beschikbaar gesteld via de Specifieke Uitkering Ventilatie in Scholen (SUVIS). Zolang de regeling niet uitgeput is, kunnen scholen tot en met 30 juni 2021 via de gemeente een aanvraag indienen. Ventilatieprojecten die vanaf 1 oktober 2020 gestart zijn kunnen (met terugwerkende kracht) in aanmerking komen voor subsidie.
 - Met de SUVIS-regeling wordt beoogd de schoolgebouwen die nu niet voldoen, zo snel als mogelijk te laten voldoen aan de geldende wet- en regelgeving, zoals die in het Bouwbesluit en de Arboregelgeving zijn vastgelegd.
 - De regeling is op 30 november gepubliceerd in de Staatscourant. Op de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) is praktische informatie te vinden voor het indienen van een aanvraag. Op [lesopafstand.nl/ventilatie](#) is ook een Q&A-document beschikbaar.
 - De subsidie zal worden gericht op noodzakelijke en energiezuinige ventilatiemaatregelen en de daarmee samenhangende maatregelen zoals een kooldioxidemeter per onderwijsruimte, een energieregistratie- en bewakingssysteem met rapportagefunctie en maatregelen gericht op het voldoen aan de eisen voor isolatie en binnenklimaat.
 - Gemeenten en schoolbesturen worden geadviseerd met elkaar in gesprek te gaan, zoals over welke ventilatiemaatregelen aan het schoolgebouw noodzakelijk zijn en eventuele afspraken te maken over het cofinancieringsgedeelte van 70%.
 - Naast de € 100 miljoen die op korte termijn vrijkomt reserveert het kabinet € 260 miljoen om gerichte investeringen mogelijk te maken voor ventilatie. Meer informatie hierover volgt na afronding van het Interdepartementaal Beleidsonderzoek Onderwijshuisvesting (IBO) in 2021.

Lichamelijke opvoeding en bewegingsonderwijs

- Gymlessen worden in het voortgezet onderwijs zoveel mogelijk buiten gegeven. De basisregel van 1,5 meter afstand tussen personeel en leerlingen en tussen leerlingen onderling moet worden gehandhaafd.
- Bewegingsonderwijs in het primair onderwijs mag binnen en buiten gegeven worden, hierbij hoeft geen afstand te worden gehouden tussen leerlingen en tussen leerlingen en leraar.
- Kleedkamers en douches in externe sportaccommodaties mogen gebruikt worden voor bewegingsonderwijs in het funderend onderwijs.

Wettelijke verplichting om mondneusmaskers te gebruiken in het voortgezet (speciaal) onderwijs

- Vanaf 1 december 2020 is het in het voortgezet onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs **verplicht** om niet-chirurgische mondneusmaskers te dragen voor aanwezigen binnen het schoolgebouw.
- Dit geldt niet:
 - voor situaties wanneer leerlingen een vaste zit- of staanplaats hebben; dan hoeven onderwijspersoneel en leerlingen geen mondneusmasker te dragen. Docenten hoeven geen mondneusmaskers te dragen als ze door de klas lopen; wel moeten zij steeds 1,5 meter afstand houden ten opzichte van leerlingen.
 - als het dragen van een mondneusmasker een belemmering vormt de deelname aan dan wel verzorging van een onderwijsactiviteit. Hierbij kan het gaan om activiteiten als lichamelijk opvoeding, toneel en dans of bepaalde vormen van beroepsgerichte en praktijkvakken.
 - Voor onderwijspersoneel, indien deze een vaste zit- of staanplaats innemen.
- Dit betekent dat wanneer aanwezigen zich binnen de school voortbewegen, zij een mondneusmasker dragen. Het mondneusmasker kan af, wanneer aanwezigen een vaste zit- of staanplaats hebben binnen de school.
- De verplichting geldt niet voor personen die vanwege een beperking of een ziekte geen mondneusmasker kunnen dragen, opzetten of daarvan ernstig ontregeld kunnen raken. Het personeelslid of de leerling die zich beroept op een van de uitzonderingen zal de beperking of ziekte desgevraagd op enigerlei wijze aannemelijk moeten maken.
- De ritten van het leerlingenvervoer gaan door. Voor het vso gelden voor leerlingenvervoer de volgende regels:
 - De chauffeur doet voor de rit een gezondheidscheck bij de kinderen.
 - Leerlingen hoeven geen 1,5 meter afstand te bewaren tot elkaar. Wel moeten ze zoveel mogelijk afstand bewaren tot de chauffeur.
 - Leerlingen dragen een mondneusmasker, tenzij voor de leerling een uitzondering als hierboven beschreven.
- De chauffeur draagt een chirurgisch mondneusmasker.

Wat moet de school regelen voor mondneusmaskers?

- Het schoolbestuur als bevoegd gezag kan het personeel, leerlingen en ouders informeren over de plicht tot het dragen van een mondneusmasker.
- De school moet zich houden aan de uitzonderingen van de wettelijke verplichting. Een school mag dus in die gevallen niet zelf leerlingen of personeel verplichten tot het dragen van een mondneusmasker.
- De school heeft een zorgplicht om voorzieningen te treffen dat aanwezigen in de school zich aan de coronaregels kunnen houden. Onder het kopje '*Verzuim en leerplicht*' wordt ingegaan op de mogelijke consequenties van het niet dragen van een mondneusmasker waar dat wel verplicht is.

Bij klachten/besmettingen

Quarantaine

- In de volgende situaties blijft eenieder thuis:
 - Bij klachten die passen bij corona.¹ Voor basisschoolleerlingen geldt een specifieke situatie, zie ook de tekst onder het kopje '*Hygiëne*';
 - Als je positief getest bent op corona;
 - Als een huisgenoot naast milde corona klachten ook koorts (vanaf 38 graden Celsius) of last van benauwdheid heeft;
 - Als iemand in je huishouden positief is getest op corona;
 - Als je nauw contact hebt gehad met een besmette patiënt (minimaal 15 minuten binnen 1,5 meter).

¹ Verkoudheidsklachten (neusverkoudheid, loopneus, niezen, keelpijn), hoesten, plotseling verlies van reuk en/of smaak (zonder neusverstopping), benauwdheidsklachten, verhoging of koorts.

- Iedereen met reisplannen naar het buitenland wordt geadviseerd om eerst het reisadvies voor dat land te controleren op www.nederlandwereldwijd.nl. Het is afgeraden om te reizen naar 'oranje landen' en voor 'rode landen' geldt een negatief reisadvies.
- Ouders/verzorgers, docenten en onderwijspersoneel moeten tot 10 dagen na een verblijf in een oranje of rood land thuisblijven en mogen niet op school, op de opvang of op het schoolplein komen. De quarantaine geldt ook voor leerlingen van boven de 12 jaar. Kinderen tot en met 12 jaar mogen wel naar school, kinderopvang, en aan sportactiviteiten deelnemen. Vanzelfsprekend geldt dit niet als zij gezondheidsklachten hebben.

Testbeleid

- Iedereen met klachten die passen bij corona wordt geadviseerd om zich te laten testen. Dit geldt ook voor mensen die een melding hebben ontvangen van de app CoronaMelder of van de GGD.
- Het testbeleid voor kinderen jonger dan 12 jaar is aangepast om meer zicht te krijgen op de verspreiding van het virus en met name de nieuwe varianten.
- Het testen van kinderen jonger dan 12 jaar (basisschoolleeftijd) wordt dringend geadviseerd als
 - De klachten niet (alleen) bestaan uit verkoudheidsklachten (bijvoorbeeld als er ook sprake is van hoesten, koorts en/of benauwdheid), of anderszins ernstig ziek is;
 - Er een indicatie is in het kader van een bron- en contactonderzoek;
 - Het kind deel uitmaakt van een uitbraakonderzoek.
- Kinderen jonger dan 12 jaar met alleen verkoudheidsklachten mogen naar school, BSO en noodopvang. Zij moeten thuisblijven bij verergering van de klachten met hoesten, koorts en/of benauwdheid. Ook moeten kinderen thuisblijven als zij getest gaan worden en in afwachting zijn van het testresultaat.

Sneltesten

- Met de inzet van sneltesten in het vo kunnen vroegtijdig besmettingen worden opgespoord, ook bij leerlingen en personeel met niet of nauwelijks klachten. Zo kunnen verdere uitbraken worden voorkomen.
- Met een aantal middelbare scholen, praktijkscholen en vso-scholen in de regio's Utrecht, Gelderland en Rotterdam-Rijnmond wordt nu bekeken of de inzet van sneltesten bij leerlingen en personeel op een zinvolle en uitvoerbare manier kan worden georganiseerd.
- Met de kennis en ervaring die hiermee wordt opgedaan, wordt bekeken op welke manier de inzet van sneltesten voor alle middelbare scholen beschikbaar komt. Dit is voorzien voor medio februari (voorjaarsvakantie).
- Voor het reguliere basisonderwijs en het speciaal (basis)onderwijs wordt bekeken op welke manier de inzet van sneltesten bij personeel eraan kan bijdragen dat onnodig verzuim kan worden teruggedrongen en gevoel van veiligheid kan worden vergroot.
- Zodra er meer bekend is, is dat te vinden via deze [link](#). Hier is ook aanvullende informatie te vinden.

Tijdelijke prioriteit voor onderwijspersoneel bij coronatesten

- Onderwijspersoneel in het funderend onderwijs kan zich met voorrang laten testen. De voorrangprocedure is bedoeld om lesuitval zoveel mogelijk te voorkomen. De schoolleider bepaalt wie er voor de voorrangprocedure in aanmerking komt. Om de voorrangprocedure te laten werken, mogen alleen medewerkers met voorrang getest worden die ook echt nodig zijn voor de continuïteit van het primaire proces.
- De sectorraden hebben de procedure gedeeld met besturen in het primair en voortgezet onderwijs. Besturen die geen lid zijn van de raden kunnen met de sectorraden contact opnemen. Besturen van particuliere scholen voor primair en voortgezet onderwijs kunnen terecht bij [NRTO](#) en besturen in het (voortgezet) speciaal onderwijs ook bij [LECSO](#).

Vaccineren

- Het kabinet heeft op basis van advies van de Gezondheidsraad gekozen voor een strategie die zich richt op het voorkomen en verminderen van (ernstige) ziekte en sterfte als gevolg van covid-19.

- Om de meest kwetsbare mensen te beschermen en om de druk op de gezondheidszorg te verlagen, komen de volgende groepen in aanmerking voor voorrang bij vaccineren: zorgmedewerkers, mensen met een medisch risico en mensen vanaf 60 jaar.
- Deze groepen zijn geïdentificeerd op basis van het risico dat zij lopen op ernstige klachten en sterfte en niet op basis van andere overwegingen, zoals het beroep dat ze hebben.

Wat te doen bij besmettingen/wat doet GGD

- Scholen bereiden zich voor op mogelijke uitbraken. Voor het geval dat een school tijdelijk (gedeeltelijk) moet sluiten, is het goed dat scholen van te voren voor ogen hebben wat in een dergelijk geval nodig is. Daarbij vormen de protocollen en bijbehorende checklists een leidraad. De opgedane ervaringen kunnen helpen om de aanpak eventueel te verbeteren. Aandachtspunten daarbij zijn het geven van afstandsonderwijs, het verzorgen van noodopvang, het afnemen van schoolexamens binnen de geldende regelgeving en evt. externe locaties voor onderwijs.
- Op het moment dat er zich individuele besmettingen voordoen op scholen, kan de GGD adviseren aanvullende maatregelen te nemen. Intensief contact en afstemming tussen school en GGD is daarbij van belang.
- De veiligheidsregio heeft de bevoegdheid om in te grijpen, lokaal of regionaal. Dat kan in individuele situaties, maar zeker ook als de situatie in een regio verslechtert. De veiligheidsregio kan dan aanvullende maatregelen nemen.
- Al naar gelang het beeld landelijk wijzigt, wijzigt het landelijke beleid. Daarbij is het advies van het OMT een leidraad voor het kabinetsbeleid.
- Scholen, GGD en veiligheidsregio zullen steeds naar bevind van zaken moeten handelen. Infectieziekten gedragen zich niet volgens keurig te voorspellen regels, en situaties verschillen altijd van elkaar – en de aanpak dus ook. Daarom kan er ook niet een klip en klaar stroomschema van alle mogelijke situaties en beslissingen worden gegeven. Het zal altijd maatwerk zijn. Het heeft dan ook weinig zin om situaties en maatregelen op verschillende scholen met elkaar te vergelijken.
- Maatregelen die op basisscholen en scholen voor speciaal (basis)onderwijs worden genomen hebben meestal ook gevolgen voor de buitenschoolse opvang. Het basisonderwijs en speciaal (basis)onderwijs en de kinderopvang trekken daarom zoveel mogelijk gezamenlijk op en maatregelen bij de één worden direct in overleg met de ander opgepakt en gecommuniceerd.
- Er is een nationaal testbeleid voor covid-19. Daarin is bepaald dat de schoolleider één of meer bevestigde besmettingen met covid-19 meldt bij de GGD als zij daarover nog niet door de GGD zijn benaderd. Bij twijfel kan altijd contact opgenomen worden met de GGD.
- In de protocollen is opgenomen dat de school zorgt voor goede communicatie richting ouders/verzorgers en personeel. Informeer hen welke maatregelen worden genomen, waarom en hoe lang de maatregel naar verwachting duurt.
- In het geval van een besmetting doet de GGD bron- en contactonderzoek en zal indien nodig samen met de school kijken naar mogelijk aanvullende maatregelen, afhankelijk van de omstandigheden. De GGD doet dit op een zoveel mogelijk uniforme manier met een helder afwegingskader. Dat afwegingskader is te vinden op de site van het RIVM. Daadwerkelijke acties of adviezen van de GGD kunnen desalniettemin per situatie verschillen, afhankelijk van de omstandigheden van het geval.
- Naast de RIVM-richtlijnen zijn op grond van aanwijzingen van de minister van VWS noodverordeningen in alle veiligheidsregio's van kracht. Wanneer er op lokaal of regionaal niveau sprake is van een oplopend aantal besmettingen, heeft de veiligheidsregio de bevoegdheid om nadere maatregelen te treffen en in het uiterste geval scholen te sluiten.
- Een veiligheidsregio kan zelf het gebied aanwijzen waarvoor aanvullende maatregelen gelden, waarbij de maatregel altijd zo klein en proportioneel als mogelijk wordt. De GGD heeft een adviserende rol bij dit soort besluiten, en het bron- en contactonderzoek is de pijler onder de aanpak. De veiligheidsregio gaat altijd in overleg met scholen, en in ernstiger situaties met de schoolbesturen over eventuele extra maatregelen. In verschillende regio's bestaan hier al vaste overlegstructuren voor.
- Bij relatief minder ernstige situaties kan advies gegeven worden, bijvoorbeeld dat leerlingen gespreid pauze houden en niet van het schoolterrein afgaan. Bij wat ernstiger situaties zal de veiligheidsregio dergelijke maatregelen opleggen. Als een uitbraak heel ernstig is, kan de

veiligheidsregio ook verplichten dat scholen tijdelijk minder leerlingen tegelijk ontvangen of zelfs sluiten en overgaan op afstandsonderwijs.

Wanneer schoolsluiting

- De GGD kan een school adviseren over besmettingen op school en de beperking van het verspreidingsrisico en of dit advies het best opgevolgd kan worden via afstandsonderwijs. Het schoolbestuur heeft de bevoegdheid een school tijdelijk gedeeltelijk of geheel te sluiten. Bij sluiting van een school(vestiging) neemt het schoolbestuur contact op met de gemeente (leerplichtambtenaar) en de inspectie via het hiervoor ingerichte [meldpunt](#).
- Het schoolbestuur besluit alleen tot sluiting van een school als het advies van de GGD over besmettingen op school en beperking van het verspreidingsrisico hier aanleiding toe geeft, of door organisatorische redenen, bijvoorbeeld als een te groot deel van het personeel ziek is of door verdenking van besmetting niet kan werken.
- Bij sluiting van een school wordt bezien wat de gevolgen zijn voor de buitenschoolse opvangorganisaties die met de betreffende scholen samenwerken en worden werkbare afspraken gemaakt. In afstemming worden passende maatregelen genomen, met als specifiek aandachtspunt het verzorgen van noodopvang. Scholen treden in overleg met de buitenschoolse opvangorganisaties waar zij mee samenwerken, zodat er afspraken gemaakt kunnen worden.
- Scholen melden tijdelijke schoolsluitingen via het meldpunt dat is ingericht bij de Inspectie van het Onderwijs binnen het [Internet Schooldossier](#). Daarbij wordt ook gevraagd hoe de continuïteit van het onderwijs wordt gewaarborgd. Een school meldt het ook als ze weer open gaan.

Andere maatregelen door de school

- Een school kan op eigen initiatief aanvullende maatregelen invoeren. Hiervoor geldt een aantal voorwaarden. De school moet de noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit ervan kunnen onderbouwen. De plicht moet dan worden vastgesteld in het leerlingenstatuut en in de arbeidsvoorwaarden. Daarbij moet in elk geval de medezeggenschap betrokken worden. Het is belangrijk dat de school aan de ouders in duidelijke taal uitlegt waarom de school tot deze maatregelen besluit. Het schoolbestuur moet ook rekening houden met de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van de aanvullende maatregel. Indien dat nodig is voor de aanvullende maatregelen, trekken de school en de kinderopvang zoveel mogelijk gezamenlijk op. Bij het handhaven van een aanvullende verplichting zal de school zorgvuldig de proportionaliteit in acht moeten nemen: het belang van de leerplicht weegt immers ook zwaar. Het is daarom belangrijk dat de school hier een goed gesprek over voert met leerlingen, ouders en personeel.

III. Continuïteit en kwaliteit onderwijs

Algemeen

Afstandsonderwijs

- Het uitgangspunt is dat onderwijs zoveel mogelijk fysiek plaatsvindt op school. De negatieve effecten van een (gedeeltelijke) sluiting van een school zijn groot. Het OMT heeft het belang van fysiek onderwijs voor kinderen ook onderstreept in zijn advies van 18 september 2020.
- Tegelijkertijd zijn in het najaar van 2020 scholen tijdelijk overgegaan op (gedeeltelijk) afstandsonderwijs en vindt op dit moment het onderwijs op afstand plaats, behoudens de eerdergenoemde uitzonderingen. Voor het primair onderwijs, inclusief het (v)so en het sbo, geldt dat afstandsonderwijs nadrukkelijk alleen gezien wordt als een noodmaatregel.
- Voor het voortgezet onderwijs is het mogelijk om onder voorwaarden – die hierna worden beschreven – een deel van het onderwijsprogramma met afstandsonderwijs in te vullen. Dit is nadrukkelijk bedoeld als aanvulling op het fysieke onderwijs.
- Hierbij moet worden benadrukt dat het gaat om een tijdelijk alternatief. Het overgrote deel van het onderwijsprogramma moet op een fysieke schoollocatie worden verzorgd en gevolgd. De inspectie verwacht dat het schoolbestuur als bevoegd gezag zich steeds kan verantwoorden over de keuzes die het maakt bij besluiten over de invulling van onderwijstijd. Het schoolbestuur en/of de school moeten inzichtelijk kunnen maken en kunnen verantwoorden welke onderdelen van het onderwijsprogramma (mede) via afstandsonderwijs worden/zijn verzorgd.
- Normaalgesproken geldt voor het *primair onderwijs, inclusief het (v)so en het sbo*, als uitgangspunt dat het onderwijs op school moet plaatsvinden. Alleen onderwijs dat op school in aanwezigheid van de bevoegde leerkracht wordt verzorgd, telt in het primair onderwijs als onderwijstijd. In deze tijd is afstandsonderwijs voor leerlingen die niet naar school kunnen komen, een tijdelijk alternatief.
- In verband met de verplichting zorg te dragen voor een ononderbroken ontwikkelingsproces (artikel 2, tweede lid, van de Wet op het voortgezet onderwijs en equivalenten WPO en WEC) moet het schoolbestuur als bevoegd gezag een alternatief bieden (zoals afstandsonderwijs) als het niet mogelijk en toegestaan is om onderwijs fysiek op school te verzorgen.
- In het *voortgezet onderwijs* is fysiek onderwijs ook het uitgangspunt, maar is het op grond van bestaande wet- en regelgeving voor onderwijstijd mogelijk om onder bepaalde voorwaarden een deel van de onderwijstijd met afstandsonderwijs in te vullen.²
- Indien vanwege organisatorische redenen een school tijdelijk of voor bepaalde groepen geen fysiek onderwijs kan organiseren (bijvoorbeeld doordat leraren in quarantaine zijn of omdat in het vso en s(b)o het leerlingenvervoer onvoldoende kan doorgaan), zorgt de school ervoor dat het onderwijs zo goed mogelijk doorgang kan vinden. In deze gevallen kan voor het primair onderwijs de escalatieladder gehanteerd worden die is opgesteld in het kader van het lerarentekort.³
- Afstandsonderwijs dat wordt ingezet als tijdelijk alternatief moet zowel in het po als vo voldoen aan de volgende criteria:
 1. Het afstandsonderwijs wordt gepland en uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het schoolbestuur als bevoegd gezag van de school waar de leerling staat ingeschreven;
 2. Het afstandsonderwijs wordt uitgevoerd en verzorgd door of onder verantwoordelijkheid van een voor het desbetreffende vak bevoegde docent, die tijdens het afstandsonderwijs kan interveniëren in het leerproces van de leerling, hem of haar kan helpen in dat leerproces en kan toezien op het niet-verzuimen van het afstandsonderwijs;
 3. De medezeggenschapsraad moet ermee hebben ingestemd dat een deel van de regulier verzorgde onderwijstijd met afstandsonderwijs wordt ingevuld. Het schoolbestuur als bevoegd gezag moet inzichtelijk kunnen maken en kunnen verantwoorden welke

² Lees hier de toelichting op de wet- en regelgeving op het gebied van onderwijstijd in het voortgezet onderwijs.

³ Handreiking lerarentekort primair onderwijs (<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2018/11/08/handreiking-lerarentekort-primair-onderwijs-po>).

onderdelen van het onderwijsprogramma (mede) via afstandsonderwijs worden/zijn verzorgd.⁴

Als afstandsonderwijs aan deze criteria voldoet, telt het in het voortgezet onderwijs in beginsel op dezelfde manier mee voor het bepalen of er wordt voldaan aan de verplichtingen rond onderwijstijd. Anders dan in het voortgezet onderwijs kan afstandsonderwijs in het primair onderwijs in een normale situatie in beginsel niet gezien worden als wettelijke onderwijstijd. In het primair onderwijs wordt afstandsonderwijs door de wetgever nadrukkelijk alleen gezien als een tijdelijk alternatief en een noodmaatregel. Scholen kunnen en zullen niet aan het onmogelijke worden gehouden. In een situatie dat afstandsonderwijs in het primair onderwijs door overmacht de enige mogelijke manier is om onderwijs te geven, dan behoeft die onderwijstijd niet te worden ingehaald indien het aangeboden afstandsonderwijs voldoet aan bovenstaande criteria. Het is immers zaak om dan een zo goed mogelijk alternatief te bieden voor fysiek onderwijs op school. De criteria die voor het voortgezet onderwijs regulier de mogelijkheid bieden voor afstandsonderwijs, kunnen in het primair onderwijs als houvast dienen in zo'n noodsituatie.

- Wanneer een leerling op medische indicatie vanwege risico op coronabesmetting niet fysiek naar school kan komen, en de school biedt als alternatief een afstandsonderwijsprogramma, wordt de leerling geacht dat programma daadwerkelijk te volgen.⁵
- Scholen worden daarnaast opgeroepen om zoveel mogelijk met ouders/verzorgers en leerlingen te overleggen over de mogelijkheden om leerlingen die in thuisquarantaine zitten afstandsonderwijs te geven.
- Scholen worden gevraagd bij het organiseren van het afstandsonderwijs een beeld te hebben van de thuissituatie van de leerling. Voor sommige kinderen is de thuissituatie onvoldoende stimulerend, en is het van belang extra te letten op periodiek contact met de leerling en ouders en de leeromstandigheden en faciliteiten thuis expliciet te bespreken.
- De keuze om een deel van het onderwijsprogramma te verzorgen door afstandsonderwijs is nadrukkelijk de professionele keuze van de school; het kan dan ook niet door individuele ouders/verzorgers worden afgedwongen. Het spreekt voor zich dat scholen niet aan het onmogelijke worden gehouden.

Middelen voor afstandsonderwijs

- Scholen zijn verantwoordelijk voor het aanbieden van onderwijs, ook op afstand.
- Scholen maken daarbij ook zelf de keuze welke leermiddelen, papier of digitaal, zij daarbij inzetten. Dit doen zij zonder verplichte meerkosten voor ouders. De school is dus de eerste plek waar ouders terecht kunnen wanneer zij knelpunten ervaren met de beschikbaarheid van een **device** voor het volgen van onderwijs op afstand.
- Scholen hebben sinds het voorjaar van 2020 grote stappen gezet in het op orde brengen van hun ict-infrastructuur. In het voorjaar van 2020 heeft het kabinet in totaal € 6,3 mln. beschikbaar gesteld om scholen hierbij te ondersteunen. Hiermee zijn ruim 15.000 devices aan schoolbesturen verstrekt. Deze **devices** blijven in het bezit van de schoolbesturen en kunnen nu opnieuw worden ingezet voor afstandsonderwijs aan kinderen die thuis niet over een device beschikken.
- Het kabinet heeft in december 2020 nogmaals € 18 mln. beschikbaar gesteld voor devices voor hybride en afstandsonderwijs. De aanvraagprocedure voor deze devices loopt via SIVON en is verlengd tot 27 januari 2021: schoolbesturen kunnen [hier](#) een aanvraag indienen.
- SIVON is op 11 januari gestart met de eerste uitlevering van devices van aanvragen vóór de kerstvakantie, verdere uitlevering vindt in de komende weken plaats.
- Wanneer een leerling thuis niet over een **internetverbinding** beschikt en deze wel nodig is voor het volgen van onderwijs op afstand dan is het aan de school om, eventueel samen met lokale partijen zoals de gemeente, op zoek te gaan naar een oplossing.

⁴ De Inspectie verwacht dat het schoolbestuur als bevoegd gezag zich steeds kan verantwoorden over de invulling van de onderwijstijd. Aan leerlingen en ouders/verzorgers, de medezeggenschapsraad en de Inspectie moet het bevoegd gezag desgevraagd kunnen uitleggen dat zij met de gemaakte keuzes zoveel mogelijk in het belang van leerlingen (en leraren) heeft gehandeld.

⁵ Wanneer een deel van het programma onder deze omstandigheden wordt ingevuld met afstandsonderwijs, wordt de verplichting tot 'geregeld schoolbezoek' uit de Leerplichtwet 1969 geïnterpreteerd als een verplichting tot het volgen van het programma zoals dat door de school wordt verzorgd.

- Wanneer scholen hier niet uitkomen biedt SIVON tijdelijke oplossingen aan schoolbesturen die in deze periode knelpunten ervaren met internetverbindingen bij leerlingen thuis. Dit doet SIVON, net als in het voorjaar van 2020, samen met telecomproviders.
- Scholen kunnen via een loket op de website van SIVON hun aanvraag indienen.
- Tijdens de eerste schoolsluiting hebben educatieve uitgeverijen **licenties** voor toegang tot hun digitale lesmateriaal tijdelijk gratis ter beschikking gesteld. Daarna hebben scholen de mogelijkheid gehad om deze zelf aan te schaffen. Op hun websites geven uitgeverijen informatie over de mogelijkheden voor onderwijs op afstand.
- Scholen die dit nog niet op orde hebben, wordt geadviseerd om op de websites van hun uitgeverij(en) en leverancier(s) te kijken op welke wijze zij snel over de benodigde licenties kunnen beschikken. De uitgeverijen hebben aangegeven klaar te staan om scholen aan te sluiten op digitale leesmethodes.
- Scholen kunnen ook gebruik maken van de kosteloze lesmaterialen die beschikbaar zijn gesteld via Wikiwijs en www.Lesopafstand.nl.

Onderwijstijd

- Door het coronavirus hebben scholen aan leerlingen in schooljaar 2019-2020 geen volledig programma kunnen aanbieden dat aan de daarvoor geldende urennorm voldoet. Met het oog op optimale ontwikkeling van leerlingen zouden eventueel opgelopen achterstanden zoveel mogelijk ingehaald moeten worden, niet in tijd maar qua lesstof. Het is dus niet verplicht de uitgevallen uren of dagen in te halen. Scholen hoeven in het schooljaar 2020-2021 geen onderwijstijd te compenseren voor de in het schooljaar 2019-2020 uitgevallen uren of dagen. Dit mag uiteraard wel, als dit mogelijk en in het belang van de leerling is.
- Het uitgangspunt is om te kijken naar de effecten van uitval voor de leerling: leerlingen moeten voldoende (onderwijs-)tijd krijgen om zich de lesstof eigen te maken. Onderwijstijd is daarbij een middel. Hoeveel tijd dat is, mag en kan verschillen per leerling. De inspectie zal daarom niet handhavend optreden bij een tekort aan gerealiseerde onderwijstijd over het schooljaar 2019-2020. Aangezien de beschikbare capaciteit hierbij randvoorwaardelijk is, kan het gevolg zijn dat leerlingen over hun gehele schoolloopbaan minder onderwijstijd krijgen dan aanvankelijk beoogd, en dat er daarom keuzes gemaakt moeten worden in het lesaanbod. Zolang voldaan wordt aan de landelijk vastgestelde leerdoelen (kerndoelen, eindtermen), kunnen leraren, in overleg met collega's en schoolleiding, dergelijke keuzes zelf maken.
- Bij het toezicht in het schooljaar 2020-2021 op onderwijstijd zal de inspectie nadrukkelijk rekening houden met het feit dat leerlingen in verschillende mate achterstanden hebben vanwege de coronamaatregelen. Om deze redenen kan het nodig zijn dat voor de ene leerling of groep leerlingen meer onderwijstijd wordt geprogrammeerd dan volgt uit de wettelijke urennormen, terwijl voor de andere leerling of groep leerlingen juist minder uren kunnen worden geprogrammeerd dan die norm. Dergelijk maatwerk is op grond van de wet- en regelgeving mogelijk.
- De leerling dient in het geval van maatwerk het aangeboden programma te volgen om aan de leerplicht te voldoen. De verantwoording over maatwerk vanuit de eigen kwaliteitszorg en het zicht op de ontwikkeling en begeleiding van leerlingen is daarom het uitgangspunt in het toezicht op onderwijstijd. De medezeggenschapsraad dient hierbij betrokken te worden en de school dient ouders/verzorgers en leerlingen hier tijdig over te informeren.

Organisatorische uitdagingen

- Het kabinet stelt 210 miljoen euro beschikbaar waarmee scholen en mbo-instellingen extra hulp binnen en buiten de klas kunnen inschakelen in deze coronatijd. Voor het primair onderwijs gaat het om een bedrag van 102 miljoen euro en voor het voortgezet onderwijs gaat het om een bedrag van 56 miljoen euro. Scholen kunnen in een regionaal samenwerkingsverband met andere scholen een subsidieaanvraag indienen. Met dit geld kunnen scholen extra bevoegd personeel inzetten, ondersteuners laten meehelpen en meer gastlessen mogelijk maken, bijvoorbeeld op het gebied van sport, techniek en cultuur.
- Uiteraard geldt ook voor deze medewerkers dat zij een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) moeten overleggen aan hun werkgever.
- Het ministerie van OCW publiceert binnenkort een regeling op basis waarvan scholen een subsidieaanvraag kunnen indienen. Op het moment dat deze regeling is gepubliceerd

informerend wij u daarover. In deze regeling wordt vermeld hoe een aanvraag eruit moet zien en aan welke eisen een regionaal samenwerkingsverband van scholen moet voldoen om een subsidieaanvraag in te kunnen dienen. Scholen zullen de middelen in de eerste maanden van 2021 ontvangen.

- Een personeelslid dat 28 weken of meer zwanger is moet 1,5 meter afstand tot alle anderen houden, dus ook tot leerlingen op de basisschool. Dit leidt er in de meeste situaties in de praktijk toe dat dit personeelslid vanaf het derde trimester ander werk moet doen waarbij wel afstand gehouden kan worden. Meer informatie over zwangerschap, werk en covid-19 is te vinden op: lci.rivm.nl/zwangerschap-werk-en-covid-19
- Dit zal leiden tot een extra vervangingsvraag in het basisonderwijs, omdat een leerkracht zodoende 6 tot 8 weken minder voor de klas kan staan. Wellicht dat het binnen de bestaande formatie kan worden opgevangen, maar de extra vervangingsvraag met bijbehorende extra kosten zijn een feit. Deze extra vervangingsvraag kan onderdeel zijn van de subsidieaanvraag in het kader van de regeling 'extra hulp voor de klas'.

Verzuim en leerplicht

- Ongeoorloofd verzuim moet op de reguliere manier worden gemeld voor leer- en kwalificatieplichtige jongeren. Verzuimmeldingen worden gebaseerd op het al dan niet deelnemen aan het verplichte onderwijsprogramma. Indien het verplichte onderwijsprogramma (deels) bestaat uit online of afstandsonderwijs, en een leerling doet daar niet aan mee, moeten scholen het ongeoorloofd verzuim bij het online- of afstandsonderwijs ook melden.
- Zeker in deze tijd is het melden van verzuim van belang om alle leerlingen goed in beeld te houden. Hiermee worden eventuele achterstanden zo klein mogelijk gehouden en kan beter zicht worden gehouden op het welzijn en welbevinden van leerlingen.
- Na een verzuimmelding door de school kan volledig en regulier gehandhaafd worden door leerplicht. De leerplichtambtenaar werkt volgens de methodische aanpak schoolverzuim. Dit betekent dat hij een onderzoek instelt en aan de hand daarvan bepaalt welke route wordt ingezet.
- Bij een sluiting van een school, zorgt de school ervoor dat het onderwijs zo goed mogelijk doorgang kan vinden. Als dit plaatsvindt door online onderwijs aan te bieden dat deel uitmaakt van het reguliere onderwijsprogramma of een voor een leerling georganiseerd onderwijsprogramma, en de leerling dit programma niet volgt, is de school eerst aan zet om een melding van ongeoorloofd verzuim te doen vanaf 16 uur in 4 weken bij leerplicht.
- Wanneer de school constateert dat een leerling het programma niet volgt en de wettelijke meldingsplicht nog niet is ontstaan, maar zich wel zorgen maakt om een leerling, kan een school met het oog hierop een melding doen via het verzuimregister in de categorie 'overig verzuim'. De school en de leerplichtambtenaar stemmen met elkaar af hoe contact wordt gehouden met de leerling en zijn of haar ouders om tot een oplossing te komen.
- Leerplichtambtenaren kunnen van meerwaarde zijn in een periode van afstandsonderwijs. Bijvoorbeeld voor leerlingen voor wie thuis geen veilige basis is. Scholen kunnen door toch een verzuimmelding te doen via het verzuimregister contact leggen met leerplichtambtenaren in dergelijke situaties. Gemeenten kunnen initiatief nemen om tot een oplossing op maat te komen. Het allerbelangrijkste is dat de leerplichtambtenaar met de school afstemt hoe je samen contact houdt met de leerling en de ouders. Probeer met elkaar te voorkomen dat leerlingen achterstanden op gaan lopen en stimuleer het volgen van onderwijs.
- De school hoeft **geen** verzuimmelding te doen bij de leerplichtambtenaar voor leerlingen die na een vakantie, vanwege het dringende advies voor thuisquarantaine, niet naar school kunnen. De volksgezondheid is hierbij doorslaggevend.
- Indien een leerling niet aanwezig is op school, ongeacht of dit te maken heeft met het niet willen dragen van een **mondneusmasker**, gelden de regels zoals deze ook in de normale situatie gelden:
 - De school zal eerst het gesprek aangaan met de leerling en de ouder/verzorger over het verzuim. Dit kan leiden tot een verzuimmelding.
 - De school is in ieder geval verplicht om vanaf 16 uur in vier weken een melding van ongeoorloofd verzuim te doen via het verzuimregister bij de leerplichtambtenaar.

- De leerplichtambtenaar werkt dan volgens de Methodische Aanpak Schoolverzuim en zal een onderzoek instellen.
 - In dit geval ligt de keuze om niet op school te komen bij de leerling.
- Als een leerling wel op school verschijnt, maar geen mondneusmasker wil dragen (en dan niet vanwege medische redenen), dan is het op dat moment aan de school om eerst te bepalen wat er gaat gebeuren.
- De school stelt zelf maatregelen op en gaat zelf over de sancties. Hierbij zorgt de school voor instemming met de (G)MR bij wijziging van het gezondheid- en veiligheidsbeleid.
- De school kan ervoor kiezen om de volgende stappen te volgen:
 - In overleg te treden met leerling en ouder
 - Een waarschuwing te geven aan de leerling
 - De leerling te schorsen
 - Indien de leerling na schorsing, alsnog weigert tot het dragen van een mondkapje, volgt er een gesprek met de leerplichtambtenaar
 - De casus wordt overgedragen naar de leerplichtambtenaar
- Als er sprake is van verzuim door **angst voor corona** is het belangrijk om eerst als school in gesprek te gaan met de ouders en leerlingen om samen te kijken welke mogelijkheden er zijn voor het volgen van onderwijs. De leerplichtambtenaar kan hierbij helpen.
- Na een verzuimmelding door de school werkt de leerplichtambtenaar volgens [methodische aanpak schoolverzuim](#). Dit betekent dat de leerplichtambtenaar een onderzoek instelt en aan de hand daarvan bepaalt welke route wordt ingezet. De leerplichtambtenaar kan tijdens een gesprek verder onderzoeken hoe het dagelijkse leven van het gezin er momenteel uitziet en gaat samen met de ouders en de leerling op zoek naar een passende oplossing waarbij het belang van het kind voorop staat. De functie van de leerplichtambtenaar is daarbij gericht op gedeelde maatschappelijke zorg, waarbij het contact met de leerling centraal staat.
- Het is hierbij minstens zo belangrijk dat de ouders het gesprek aangaan met school bij zorgen. De jeugdgezondheidszorg kan eveneens een rol spelen bij de angst voor corona, onder meer door informatie over corona te bieden en te adviseren over risico's in combinatie met andere ziekten of aandoeningen. De schoolleiding kan hiervoor contact opnemen met de plaatselijke jeugdgezondheidszorginstelling.
- Op de website [weer aanwezig op school](#) en de website van het [Nederlands Jeugdinstituut](#) staan informatie en suggesties voor als er sprake is van corona-angst bij de ouder(s) en/of leerlingen.

De rol van de school bij het in beeld krijgen van leerlingen en de situatie waarin ze zich bevinden.

- Het is belangrijk dat scholen zich bewust zijn van hun signalerende rol in het (mentaal) welbevinden van leerlingen, en hoe zij mét ouders samenwerken om er samen voor de leerlingen zijn.
- Daarom is het belangrijk om zicht te houden op alle leerlingen en dat er regelmatig (denk aan één keer in de twee weken) individueel contact is tussen de school en alle leerlingen en eventueel hun ouders.
- Het is belangrijk dat, naast leerlingen in een kwetsbare positie, alle leerlingen in beeld zijn op scholen en dat school en leerling/ouder regelmatig mondeling digitaal of telefonisch contact hebben.
- Door vinger aan de pols te houden bij alle leerlingen en kleine signalen op te merken, kunnen zowel leerlingen met lichtere problematiek of ondersteuningsvragen als met zwaardere problematiek op mentaal vlak (zoals stress, angst, (opspelende) stoornissen, depressie) eerder opgemerkt worden. Mocht een leerling afwezig zijn, zoek hier contact mee en ga samen in gesprek met de ouder(s), evt. met hulp van de leerplichtambtenaren, RMC-begeleiders, jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen.⁶
- Ook ouders kunnen in gesprek gaan met hun kind(eren) over hun mentaal welbevinden en waar nodig contact opnemen met school. Op o.a. de website van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) is tevens informatie te vinden voor ouders.⁷

⁶ Zie onder andere de websites <https://www.lesopafstand.nl/>, <https://www.weeraanwezigopschool.nl/> en <https://www.nji.nl/nl/coronavirus/Professionals/Specifiek-beroep-of-werkveld/Professionals-in-het-onderwijs>

⁷ <https://www.nji.nl/nl/coronavirus/Ouders>

- Op de site van Stichting School en Veiligheid wordt o.a. verwezen naar vragenlijsten over welzijn die scholen kunnen gebruiken, hoe scholen toch de sociale veiligheid op afstand in de gaten kunnen houden en ook wat te doen als dingen echt minder goed blijken te gaan.⁸
- Scholen kunnen extra aandacht geven aan het mentaal welbevinden van leerlingen door dit bespreekbaar maken. De VO-raad werkt aan een bredere positionering van het thema mentale gezondheid, gezien de urgentie hiervan. Zo organiseert de VO-raad op 3 februari een webinar om dit onderwerp te bespreken met bestuurders en schoolleiders, waarbij o.a. gesproken zal worden over de rol die het onderwijs heeft bij het bevorderen van de mentale gezondheid.⁹
- Daarnaast participeert de VO-raad in het programma Gezonde School, dat scholen ondersteunt bij het structureel en integraal implementeren van het thema welbevinden.^{10 11}
- Als de school zorgen heeft over de situatie van een leerling kan de school de leerling en ouders wijzen op het bestaan van noodopvang.
- Als de school vermoedt dat er sprake is van een acuut of structureel zorgelijke situatie verwachten wij dat de school direct contact opneemt met jeugdhulpverleners, Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en/of Gecertificeerde Instellingen.
- Het melden van vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling is onderdeel van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling van de school. Het is voor scholen en instellingen verplicht om een de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling toe te passen en het afwegingskader voor het onderwijs als hulpmiddel te gebruiken om tot een besluit te komen. De meldcode draagt eraan bij dat bij signalen op dit gebied zo snel en adequaat mogelijk hulp kan worden geboden.
- Omdat docenten tijdens de online lessen nu mogelijk geconfronteerd worden met zorgelijke situaties van een leerling thuis, is het belangrijk dat de school alle medewerkers blijft attenderen en ondersteunen bij het nemen van de juiste stappen.

Specifieke situaties

LVS-toets in het primair onderwijs

- De schoolsluiting in het voorjaar van 2020 heeft een effect gehad op de leergroei die leerlingen doormaken op school. Afstandsonderwijs vergroot de verschillen in ontwikkeling tussen leerlingen. Ook wanneer de scholen weer open gaan vraagt dit extra aandacht.
- Om die reden is het van belang dat scholen goed zicht blijven houden op de ontwikkeling die leerlingen de komende tijd doormaken.
- De aanbieders van leerlingvolgsystemen (LVS) hebben een gezamenlijke [advieslijn](#) opgesteld.
- Het advies aan basisscholen is als volgt:
 1. Laat leerlingen de LVS-toetsen niet thuis maken, maar als ze weer naar school mogen komen.
 2. Neem de toetsen nog wel af. Juist in deze tijd is het belangrijk goed zicht te houden op de leergroei van leerlingen.
 3. Kies als school zelf een geschikte afnameperiode, rekening houdend met o.a. de gewenningsperiode voor leerlingen en de (voorjaars)vakantie.

De eindtoets in het primair onderwijs (bao en s(b)o) en het schooladvies

- De inzet van het ministerie van OCW is dat de eindtoets in groep 8 van het bao, sbo en so in 2020-2021 doorgaat. Dit betekent dat voor leerlingen die de overstap maken naar het v(s)o een objectief, tweede gegeven bij het schooladvies beschikbaar is.
- Bij de berekening van de toetsadviezen zal dit jaar in de normering rekening gehouden worden met eventueel opgelopen achterstanden. Op die manier kan ook dit jaar de eindtoets als onafhankelijk, tweede gegeven bij het schooladvies vervullen.
- Om scholen inzicht te geven in de stappen die zijn genomen voor een goede eindtoetsafname, is een door alle toetsaanbieders en toezichthouders onderschreven 'Calamiteitenplan eindtoets schooljaar 20/21' opgesteld. In dit plan wordt beschreven hoe een school in het geval van een calamiteit dient te handelen. Dit calamiteitenplan gaat om onregelmatigheden op schoolniveau,

⁸ <https://www.schoolveiligheid.nl/news/coronavirus-maatregelen-in-en-gevolgen-voor-het-onderwijs/#webinar>

⁹ <https://www.vo-raad.nl/bijeenkomsten/webinar-mentale-gezondheid-met-steven-pont>

¹⁰ www.gezondeschool.nl

¹¹ Met het programma Gezonde School (gefinancierd door het ministerie van VWS en met betrokkenheid van de ministeries OCW, EZ en SZW) kunnen scholen op een structurele manier aandacht besteden aan leefstijlthema's, waaronder welbevinden. De VO-raad, PO-Raad, MBO raad, RIVM en GGD Ghor zijn de partijen die Gezonde School vormen.

zodat elke school weet hoe in welk geval te handelen. De PO-Raad heeft op verzoek van OCW een escalatieladder ontwikkeld voor scholen waarin staat aangegeven welke acties scholen moeten ondernemen als zich een calamiteit rondom de eindtoets voordoet.

- Voor basisscholen is het dit jaar mogelijk moeilijker om het schooladvies te geven aan leerlingen in groep 8. Leerlingen hebben een onrustig jaar achter de rug en bij sommige leerlingen is sprake van leerachterstanden.
- De groep 8'ers moeten dit jaar, net als andere jaren, de beste kansen krijgen om onderwijs te volgen dat past bij hun ontwikkelpotentieel. Dat vraagt erom dat basisscholen deze leerlingen kansrijk adviseren, en dat middelbare scholen deze leerlingen kansrijk plaatsen. Hierbij is expliciete aandacht nodig voor leerlingen uit gezinnen met een lagere sociaaleconomische status.
- Scholen zijn normaal gesproken verplicht om het schooladvies uiterlijk 1 maart in het onderwijskundig rapport op te nemen en aan ouders en leerlingen door te geven. Vanwege de lockdown en de voorjaarsvakantie komen veel scholen in de knel met het verzamelen van voldoende informatie over de leerlingen en het voeren van de oudergesprekken over het schooladvies. Om ook dit jaar zorgvuldig het schooladvies op te stellen krijgen scholen tot **15 maart** de tijd deze op te nemen in het onderwijskundig rapport en in te voeren in BRON. We vragen scholen dit niet generiek in te zetten, maar hier alleen gebruik van te maken indien dit nodig is om een goed advies voor de leerling op te stellen. Daarbij is het belangrijk dat poscholen hierover goed afstemmen met de vo-scholen waar hun leerlingen naar uitstromen.
- Basisscholen geven een schooladvies gebaseerd op een breed inzicht in de leerling over een langere termijn. Om scholen hierbij te ondersteunen is in oktober de [Handreiking schooladvisering](#) gepubliceerd. Hierin wordt aandacht besteed aan wat er allemaal komt kijken bij schooladvisering, zoals samenwerking met het voortgezet onderwijs en met leerlingen en ouders. Het Lerarencollectief maakt handige tutorials van de Handreiking schooladvisering, om de informatie voor een breder publiek beschikbaar te maken.
- Daarnaast kunnen basisscholen in het Onderwijskundig Rapport en tijdens de warme overdracht extra aandacht besteden aan het verloop van het afstandsonderwijs, achterstanden en mogelijke sociaal-emotionele gevolgen van corona voor leerlingen. Op die manier kan de middelbare school direct inspelen op wat de leerling nodig heeft.

Van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs

- Er is veel aandacht voor het in kaart brengen en zo nodig inhalen van opgelopen achterstanden bij leerlingen in het funderend onderwijs. In een [brief](#) aan de Tweede Kamer van 8 oktober 2020 is uiteengezet welke maatregelen worden genomen om de continuïteit van het onderwijs te waarborgen, en scholen te helpen en ondersteunen waar dit kan.
- Deze inzet is onder andere belangrijk om er voor te zorgen dat kinderen in kwetsbare positie, bijvoorbeeld achterstandsleerlingen en leerlingen die van thuis uit minder steun krijgen, de ruimte krijgen hun ontwikkeling te laten zien. Monitoring van de ontwikkeling, extra begeleiding en een ruimhartig doorstroombeleid staan bij de ondersteuning van leerlingen met achterstanden centraal. Scholen bepalen zelf op welke wijze zij invulling geven aan het monitoren van de leerontwikkeling van de leerlingen.
- Leerlingen in de brugklas:
 - Door de uitbraak van het coronavirus is de landelijke eindtoets in het po en so in het schooljaar 2019-2020 niet doorgegaan.
 - Door het ontbreken van het toetsadvies als tweede onafhankelijk gegeven naast het schooladvies, waren er geen heroverwegingen (indien een toetsadvies hoger is dan het initiële schooladvies) en daarmee ook geen bijstellingen. Omdat de schooladviezen niet bijgesteld konden worden, is een deel van de leerlingen mogelijk niet op het voor hen passende niveau in het v(s)o gestart. Vo-scholen monitoren dit schooljaar specifiek of deze groep brugklassers op het voor hen passende niveau onderwijs krijgen, en als blijkt dat dit niet het geval is, gericht actie ondernemen. Scholen zullen desgevraagd aan de inspectie, als onderdeel van het regulier toezicht, moeten kunnen toelichten hoe dit is georganiseerd.

- Bij monitoring van de ontwikkeling en begeleiding van leerlingen kunnen objectieve en gestandaardiseerde instrumenten worden gehanteerd, zoals het leerlingvolgsysteem (LVS). Scholen zijn hierover door OCW en de VO-raad nader geïnformeerd.
- Vo-scholen wordt gevraagd extra in te zetten op monitoring; brede of verlengde brugklassen en extra begeleiding bij achterstanden kunnen hierbij helpen. OCW ontwikkelt samen met SLO en de VO-raad een handreiking om vo-scholen te ondersteunen bij het inrichten van een extra evaluatiemoment.

Eindexamen in het voortgezet onderwijs (inclusief vavo en staatsexamen)

- Scholen en examenleerlingen staan dit schooljaar voor een grote opgave bij de voorbereiding op het eindexamen. Scholen hebben op dit moment enerzijds te maken met achterstanden die vorig schooljaar zijn opgelopen en anderzijds met ziekte en afwezigheid van leraren en leerlingen en de herinvoering van de 1,5 meterregel.
- In december zijn [maatregelen aangekondigd](#) om meer flexibiliteit en maatwerk mogelijk te maken tijdens de eindexamens 2021.
- Hieronder is een samenvatting opgenomen van de maatregelen. Een uitgebreide toelichting op de maatregelen is te vinden in [het servicedocument examens 2021](#).
- Gestreefd wordt om voor de voorjaarsvakantie op basis van de omstandigheden van dat moment te besluiten of de genomen maatregelen nog steeds passend zijn.
- Een aantal maatregelen dat is genomen ten aanzien van het examen in 2020 werkt nog door in de komende jaren. Dit geldt onder andere voor het niet toepassen van de 5,5 regel voor leerlingen die in het schooljaar 2019-2020 vakken hebben afgesloten waarvoor normaal gesproken ook een centraal examen wordt afgenomen. Informatie hierover is te vinden in het Besluit eindexamens voortgezet onderwijs 2020 en de bijbehorende toelichting.¹²

Maatregelen examens algemeen

- Het tweede tijdvak wordt uitgebreid van vier naar tien dagen. Daarmee kunnen leerlingen die in het eerste tijdvak ziek zijn of in quarantaine zitten het volledige centraal examen afleggen in het tweede tijdvak. Ook biedt het de mogelijkheid voor leerlingen die vanwege achterstanden meer tijd nodig hebben voor de voorbereiding op het centraal examen van een of meerdere vakken, om het centraal examen te spreiden over het eerste en het tweede tijdvak;
- Er komt een herkansingstijdvak (derde tijdvak) op de eigen school waarin leerlingen die (een deel van het) centraal examen afleggen in het tweede tijdvak, examens kunnen herkansen in het derde tijdvak op de eigen school;
- Alle eindexamenleerlingen die opgaan voor het diploma krijgen een extra herkansingsmogelijkheid voor het centraal examen (twee in plaats van één).
- Meer informatie over de uitwerking van deze maatregelen is te vinden in het [servicedocument examens](#). Praktische informatie over de afname van de examens, zoals aanmelddata, het rooster etc. zijn te vinden via [Examenblad.nl](#).

Maatregel centraal schriftelijk en praktisch examen (CSPE) wordt schoolexamen

- Het beroepsgerichte profielvak wordt in schooljaar 2020-2021 afgesloten met een schoolexamen. Hierdoor hebben de scholen meer ruimte om de profielvakken en de beroepsgerichte keuzevakken op een voor hen passende en goede wijze af te ronden, en leerlingen optimaal voor te bereiden op hun vervolgopleiding.
- Alle eindtermen van het examenprogramma van het profielvak moeten onderdeel zijn van het schoolexamen. Bij de examinering dient rekening te worden gehouden met de richtlijnen van het RIVM.
- Het kan nodig zijn om het PTA aan te passen om ervoor te zorgen dat alle eindtermen onderdeel zijn van het schoolexamen. Dit geldt specifiek voor scholen die normaal gesproken het beroepsgerichte profielvak afsluiten met een cspe en geen schoolexamen afnemen. Zie onderstaande paragraaf over aanpassingen van het PTA voor meer informatie hierover.
- Het materiaal van het cspe wordt beschikbaar gesteld zodat scholen ervoor kunnen kiezen om van (delen van) het cspe gebruik te maken. Het gebruik van dit materiaal wordt aanbevolen, maar is niet verplicht. Als een school ervoor kiest om gebruik te maken van dit materiaal zullen

¹² <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2020-27075.html>

zij zich daarbij aan de door het CvTE gestelde voorwaarden moeten voldoen. Het gaat daarbij onder meer om voorwaarden om de geheimhouding te kunnen borgen. Het CvTE zal scholen hierover in december informeren.

- Meer details over deze maatregel zijn te vinden in de [handreiking](#).

Aanpassen Programma van toetsing en afsluiting (PTA)

- Na vaststelling van het PTA voor 1 oktober is het in beginsel niet mogelijk om het PTA te wijzigen. Er kunnen dit jaar echter onvoorziene omstandigheden zijn waardoor een wijziging toch noodzakelijk is. Ook kan er sprake zijn van een kennelijke onjuistheid in het PTA. Dit geldt voor alle vakken, maar in dit geval specifiek voor het beroepsgerichte profielvak.
- Een school die hiermee geconfronteerd wordt, wendt zich met een verzoek tot wijziging van het PTA tot het bestuur van de school.
- Voor het vaststellen van het gewijzigde PTA dient de reguliere procedure, inclusief instemming van de MR, voor het vaststellen van het PTA opnieuw te worden doorlopen.
- Leerlingen, ouders en de inspectie dienen altijd per ommegaande over een wijziging van het PTA actief geïnformeerd te worden. De inspectie wordt door de school geïnformeerd door een mailbericht te zenden aan examenloket@duo.nl. Daarbij moet het volgende worden doorgeven: welk PTA het betreft (klas, jaar, schoolsoort), reden van wijziging, wat de wijziging is, dat de MR heeft ingestemd en dat het niet in het nadeel van de leerlingen is. Het gewijzigde PTA wordt vervolgens in het Internetschooldossier geupload.

Verruiming afname- en aanlevertermijnen

- De termijn voor het aanleveren van de schoolexamencijfers is verlengd.
- De uiterlijke aanleverdatum komt daarmee dichterbij de start van het eerste tijdvak te liggen. Deze ruimte kan bijvoorbeeld worden ingezet om herkansingen in te plannen of om achterstanden in de examinering bij individuele leerlingen in te lopen.
- In de septembermededeling van het CvTE zijn de precieze data opgenomen. Het volledige schoolexamen voor alle vakken dient wel afgerond te zijn en de cijfers moeten aan leerlingen worden gecommuniceerd voor aanvang van het eerste tijdvak (bij de examens op een vast tijdstip i.c. havo/vwo/vmbo-gl/tl) of voor aanvang van het centraal examen in het betreffende vak (flexibel digitale examens vmbo-bb en -kb en de cspe's), maar dat mag dus korter van tevoren dan normaliter het geval is.
- De afnametermijn voor de digitale flexibele examens in vmbo-bb en -kb en de cspe's is verlengd, tot uiterlijk 23 juli 2021. We adviseren scholen binnen de kaders van hun jaarplanning de bestaande ruimte in de afnametermijnen voor de cspe's en de digitale flexibele examens maximaal te benutten. Meer informatie over de afnametermijnen is opgenomen in de septembermededeling.

Praktijkgericht onderwijs in het vmbo, pro en vso

- De crisismaatregelen van het afgelopen jaar hebben het praktijkleren en -toetsen belemmerd. Ondanks dat er forse inspanningen zijn geleverd om het onderwijs zo goed en zo veel mogelijk op afstand door te laten gaan, zijn praktijkonderdelen door veel scholen uitgesteld en theoretische onderdelen naar voren gehaald. Veel stages zijn afgebroken of niet gestart.¹³
- Het is belangrijk als scholen alert te zijn op het wegwerken van achterstanden in het praktijkgerichte onderwijs in *het vmbo, het pro en het vso*. Dit onderwijs heeft grotendeels stil gelegen. De monitor van de VO-raad en SPV zal meer inzicht geven in de opgelopen onderwijsachterstanden en of aanvullende maatregelen nodig zijn. De scholen worden aangeraden om zo veel mogelijk gebruik te maken van de mogelijkheid om de bovenbouwperiode naar eigen inzicht in te richten, zodat eventuele achterstanden in de praktijkvakken ingelopen kunnen worden. De verlenging van de afnametermijnen van het cspe en de flexibele examens in vmbo-bb en -kb biedt vmbo-scholen hierbij meer mogelijkheden.

¹³ Stichting Platforms VMBO (SPV) onderzoekt samen met de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) of de leerlingen in een leerwerktraject (vmbo-bb/lwt) of een entreeopleiding in het vmbo voldoende (erkende) leerwerkbedrijven hebben. Mogelijk zijn aanvullende maatregelen nodig voor deze specifieke groepen leerlingen.

- Als gevolg van de coronacrisis zal het in een groot aantal sectoren komend jaar lastiger zijn op de gebruikelijke wijze invulling te geven aan het leren in de praktijk. In praktijkgerichte lessen in het funderend onderwijs is het voor leerlingen niet altijd mogelijk om op 1,5 meter afstand te blijven van volwassenen. Dit geldt zowel bij lessituaties als bij stages. Bij een dergelijke vorm van onderwijs moeten leerlingen en onderwijspersoneel zo veel als mogelijk 1,5 meter afstand houden. Het is echter niet verplicht.¹⁴ Dit is een toegestane afwijking van de landelijke maatregelen. Indien het waarborgen van de 1,5 meter afstand niet mogelijk blijkt, worden bepaalde onderdelen waar mogelijk op een andere manier georganiseerd. Bij de vakken waar dit van toepassing is, treden het betrokken personeel en de schoolleiding met elkaar in overleg.
- Voor *vmbo-mbo trajecten* is de desbetreffende locatie waarop het onderwijs wordt gegeven leidend. Dit geldt ook voor doorlopende leerroutes vmbo-mbo die scholen sinds 1 augustus kunnen inrichten.¹⁵ Dit houdt in dat leerlingen die vmbo- mbo trajecten volgen op een vo locatie zich moeten houden aan de regels die gelden op deze locatie. Op momenten dat jongeren onderwijs volgen op een mbo locatie of in een (leer)bedrijf worden zij geacht aan de richtlijnen te voldoen die op die locatie gelden. Voor het mbo geldt bijvoorbeeld de 1,5 meter afstand tot elkaar voor alle leerlingen, studenten en onderwijspersoneel, ongeacht leeftijd. Voor de praktijklessen kan de mbo-school ervoor kiezen om de brancheprotocollen te volgen. Op combilocaties waar vo-leerlingen en mbo-studenten samenkomen, bijvoorbeeld op sommige AOC's is het aan het schoolbestuur als bevoegd gezag om afhankelijk van de situatie, rekening houdend met de richtlijnen van het RIVM, te bepalen welke maatregelen voor de aanwezige leerlingen en studenten moeten gelden.
- Voorts geldt dit schooljaar dat vmbo-leerlingen die vanaf studiejaar 2021-2022 willen starten met een mbo-opleiding, zich weer uiterlijk op 1 april 2021 moeten aanmelden voor die opleiding. Dit om recht op toelating te hebben tot die opleiding.¹⁶

Stages in praktijkonderwijs, voortgezet speciaal onderwijs en vmbo

- Als gevolg van de coronacrisis is het voor het praktijkonderwijs, voortgezet speciaal onderwijs en vmbo lastig om op de gebruikelijke wijze invulling te geven aan (beroeps oriënterende) stages in een aantal sectoren en regio's in het studiejaar 2020-2021.
- De stage is verplicht onderdeel voor de leerwerktrajecten in het vmbo en vso. Andere stages in het kader van de opleiding voor het vmbo, vso en praktijkonderwijs zijn niet verplicht.
- In het kader van het 'Actieplan stages en leerbanen' zet Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs en Bedrijfsleven (hierna SBB) zich volop in voor het beschikbaar houden van voldoende kwalitatieve stageplaatsen. Mocht er sprake zijn van knelpunten, dan kan SBB de scholen ondersteunen bij het zoeken naar een goede oplossing. SBB-adviseurs zijn beschikbaar om met de school op zoek te gaan naar stagefaciliteiten. Ook kunnen zij fysiek op bezoek bij aspirant leerbedrijven gaan bij een eerste erkenning of bij kritieke situaties zoals klachten en calamiteiten, met inachtneming van de maatregelen ter bestrijding van het coronavirus.
- De school blijft eindverantwoordelijk voor het behalen van de gestelde leerdoelen.

Oplossingen voor knelpunten bij (beroeps oriënterende en verplichte) stages

- Door de coronacrisis is dit jaar een aantal knelpunten ontstaan met betrekking tot het voorbereiden van de leerling op de arbeidsmarkt of vervolgopleiding:
 1. *Geen stageplek kunnen vinden:*
 - Wanneer er geen stageplek beschikbaar is en er eerder in de opleiding al een (beroeps oriënterende) stage gevolgd is, dan is de eerste optie dat het onderwijsteam beoordeelt of de leerdoelen zijn behaald zonder dat alle daarvoor bestemde uren zijn gemaakt en er een positief oordeel kan worden gegeven.
 - Ten tweede kan een school, al dan niet op verzoek van een leerling, een bedrijf aandragen voor erkenning bij SBB. Ook bedrijven in aanverwante sectoren of andere sectoren waar

¹⁴ Voor de praktijklessen in het mbo (binnen de school en in de beroepspraktijkvorming wordt aangesloten bij de regels die gelden voor het werkveld en die zijn vastgelegd in de brancheprotocollen: <https://www.mijn coronaprotocol.nl>

¹⁵ De nadere vormgeving van deze doorlopende leerroutes wordt niet voorgeschreven maar is aan de partijen in de regio. Dit betekent dat regionale partners er bijvoorbeeld voor kunnen kiezen om de volledige (mbo-)opleiding te verzorgen op een vmbo-locatie. In dat geval gelden de regels van de vo-locatie. In het geval dat het onderwijs (deels) op het mbo of in een (leer)bedrijf gevolgd wordt, worden zij op die momenten geacht aan de richtlijnen te voldoen die op die locatie gelden.

¹⁶ Dit was eenmalig verplaatst naar mei, 1 mei 2020 (voor studiejaar 2019-2020), vanwege de coronamaatregelen.

een deel van de vaardigheden kunnen worden geleerd, kunnen voor erkenning in aanmerking komen en door scholen worden aangedragen.¹⁷

- Ten derde kan de school een melding van een tekort doen bij SBB: een adviseur van SBB gaat dan samen met de school aan de slag om een stageplek te vinden. Vanaf eind november 2020 is er een [meldpunt stagetekort](#) bij SBB.
 - Ten vierde worden scholen aangemoedigd om in samenwerking met andere scholen in de regio creatieve oplossingen te vinden voor stagetekorten zoals het spreiden van stages over het studiejaar, het geven van praktijkopdrachten bij bijbanen van leerlingen of het plaatsen van twee leerlingen op één stageplek (zie [handreiking beroepspraktijkvorming van MBO en SBB](#)). Vanuit SBB wordt een handleiding gemaakt voor bedrijven voor het begeleiden op afstand, zodat er voor leerbedrijven voldoende handvatten zijn voor het begeleiden op afstand bij het aanbieden van een stageplaats. De adviseur praktijkleren van SBB kan het leerbedrijf daarbij extra ondersteunen.
 - Een vijfde optie is dat scholen en leerlingen ter overbrugging kiezen om te verbreden in plaats van te verdiepen. Dit kunnen praktijkgerichte opdrachten of stages zijn in waarbij de leerling andere vaardigheden op doet die gerelateerd zijn aan de sector van zijn/of haar keuze.
 - Een zesde optie is dat de instelling praktijkonderwijs op de locatie van een werkgever laat plaatsvinden, zonder dat sprake is van een erkenning door SBB.¹⁸ De overweging om hier in uitzonderlijke gevallen gebruik van te maken is dat tijdens het leren bij een werkgever andere vaardigheden worden aangeleerd dan binnen een schoolse setting. De school beoordeelt of de betreffende locatie geschikt is voor de uitvoering van het praktijkonderwijs en legt daar verantwoordelijkheid over af.
 - Een zevende alternatief is het behalen van leerdoelen via praktijkopdrachten in begeleidde onderwijstijd, bijvoorbeeld in een gesimuleerde omgeving of via praktijkopdrachten in de school. Deze oplossing moet als last resort en bij wijze van uitzondering worden toegepast en zal niet kunnen gelden voor die opleidingen waarvoor er wettelijke beroepsgerichte activiteiten verplicht zijn, zoals leerwerktrajecten in het vmbo.
 - Als geen van de bovenstaande opties realistische mogelijkheden biedt, dan zal met de leerling worden besproken of deze naar een andere richting wil overstappen waar wel meer stageperspectieven zijn. Informatie over de perspectieven op stages en werk zijn beschikbaar voor studenten op [KiesMBO.nl](#). Perspectieven op stages in coronatijd zijn ook beschikbaar op [sbbhelpt.nl](#).
2. *De leerling vindt de stage te risicovol onder de huidige omstandigheden:*
- Als de leerling de stage tijdelijk niet wil volgen, omdat dit naar zijn/haar opvatting tot een te risicovolle situatie leidt, meldt hij/zij dit bij de school en het leerbedrijf om samen naar een oplossing te zoeken. Als dat niet lukt, kan de leerling of de school een melding doen bij SBB. Een adviseur van SBB kijkt dan samen met de school of een vervangende reeds erkende stageplek in de buurt beschikbaar is.
 - Als ook dat echt onmogelijk is, wordt van de school verwacht dat deze zorgt dat de leerling alsnog zoveel mogelijk leerdoelen op een andere manier kan behalen, zodat de vertraging zoveel mogelijk wordt beperkt. Het kan echter zo zijn dat vervangende activiteiten naar het oordeel van de school niet voldoende zijn om aan de diploma-eisen te voldoen en een deel van de stage later toch moet worden ingehaald. Dit kan leiden tot een langere opleidingsduur. De school moet dit goed onderbouwen richting de leerling.

Vavo

- Het vavo valt wat betreft locaties onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van het mbo en daarmee gelden de mbo-coronamaatregelen. Hiervoor gelden dan ook de afspraken met betrekking openstelling zoals die gelden voor het mbo, zie ook het [servicedocument 4.0 mbo](#).
- Wat betreft het onderwijsprogramma en de examinering volgt het vavo de vo-bepalingen.

¹⁷ SBB maakt ter inspiratie een overzicht van goede voorbeelden van combinaties van sectoren waar (een deel van) de bpv kan worden gelopen die niet direct voor de hand liggen.

¹⁸ De erkenning kan versnelt worden aangevraagd of erkenningen door SBB kunnen achterwege blijven bij dit praktijkonderwijs.

IV. Relevante informatie

Het ministerie van OCW tracht actuele informatie zoveel mogelijk beschikbaar te stellen op rijksoverheid.nl en te verspreiden via andere kanalen.

Algemeen

- Informatie voor ouders/verzorgers, leerlingen, scholen en kinderopvangorganisaties over het [coronavirus en onderwijs](#)
- Informatie over [onderwijs op afstand en weer op school](#)

Primair onderwijs

- [Protocollen](#) voor primair onderwijs
- Informatie over [PO op afstand](#) en weer op school in het primair onderwijs
- Overzicht informatie [corona en de PO-Raad](#)
- [Arbocatalogus](#) voor het primair onderwijs
- [Protocol](#) voor bewegingsonderwijs
- [Ventilatiehandreiking](#)
- [Handreiking](#) kansrijk adviseren
- [Handreiking](#) [lvs-toetsen afnemen](#)
- [Handreiking](#) [samenwerking kinderopvang en onderwijs in noodopvang](#)

Voortgezet onderwijs

- [Protocol](#) voor voortgezet onderwijs
- Informatie over [VO op afstand](#) en weer op school in het voortgezet onderwijs
- Overzicht laatste nieuws over [corona van de VO-raad](#)
- [Arbocatalogus](#) voor het voortgezet onderwijs
- [Protocol](#) voor bewegingsonderwijs in het voortgezet onderwijs

Praktijkonderwijs en vmbo

- [Servicedocument](#) voor het volledige opening praktijkonderwijs en vmbo
- Overzicht Informatie [corona en Stichting Platforms VMBO \(SPV\)](#)

Middelbaar beroepsonderwijs (MBO)

- Het [servicedocument](#) van de mbo-sector
- Het [diplomabesluit MBO](#)

(voortgezet) speciaal onderwijs

- [Gespecialiseerd onderwijs](#)
- [Protocol](#) voor [speciaal onderwijs](#)
- [Protocol](#) voor [voortgezet speciaal onderwijs](#)
- [Protocol](#) voor [bewegingsonderwijs in het speciaal onderwijs](#)
- [Protocol](#) voor [bewegingsonderwijs in het voortgezet speciaal onderwijs](#)

Inspectie van het Onderwijs

- De site van de [Inspectie van het Onderwijs](#)
- Informatie over [corona en de Inspectie](#)
- Meldpunt schoolsluiting vanwege corona binnen het [Internet Schooldossier](#)

Overig

- Informatie over het [handhavend optreden](#) door de leerplichtambtenaar
- Aanvullende vragen over arbeidsrechtelijke zaken van [AOB](#) en [CNV](#)
- Adviesdocument RIVM over [ventilatie](#)
- [Reisadvies per land](#)